

ΕΜΣΤ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

[AGAINST]

© ΤΕΡΙΚΕ ΗΑΡΟJA

ANIMAL CAPITALISM

ΔΙΗΜΕΡΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΗ
ΤΗΣ ΜΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ

RIMONA AFANA

Ρουμάνο-Παλαιστίνη ερευνήτρια,
καλλιτέχνηδα και ακτιβίστρια

CHARLOTTE BLATTNER

Αναπληρώτρια καθηγήτρια Δημόσιου και
Περιβαλλοντικού Δικαίου, Πανεπιστήμιο της
Λωζάννης, Ελβετία

DAVID BROOKS

Καλλιτέχνης, Νέα Υόρκη

PABLO P. CASTELLO

Μεταδιδακτορικός ερευνητής, Πρόγραμμα
Δικαίου των Ζώων, Πανεπιστήμιο του
Ντένβερ, ΗΠΑ

TERIKE HAAPOJA

Καλλιτέχνηδα και ερευνήτρια, Βερολίνο,
Γερμανία

GIZEM HASPOLAT

Πολιτισμική ανθρωπολόγος,
Κωνσταντινούπολη, Τουρκία

DOMINIQUE KNOWLES

Καλλιτέχνης, Νασάου, Μπαχάμες |
Βρυξέλλες, Βέλγιο

SYL KO

Φιλόσοφος, συγγραφέας και ανεξάρτητη
ερευνήτρια, Μέιν, ΗΠΑ

JO-ANNE MCARTHUR

Φωτογράφος, επιμελήτρια φωτογραφίας
και ιδρύτρια του οργανισμού We Animals,
Οντάριο, Καναδάς

TIZIANA PERS

Καλλιτέχνηδα, ακτιβίστρια και συνιδρύτρια
του RAVE East Village Artist Residency,
Φριούλι, Ιταλία

SHAY SALEHI

Καλλιτέχνηδα, Νέα Υόρκη, ΗΠΑ | Μόντρεαλ,
Καναδάς

FEDERICA TIMETO

Αναπληρώτρια καθηγήτρια Κοινωνιολογίας
των Τεχνών και Κριτικών Σπουδών για τα
Ζώα, Πανεπιστήμιο Ca' Foscari της Βενετίας,
Ιταλία

RICHARD TWINE

Αναπληρωτής Καθηγητής Κοινωνιολογίας
και συνδιευθυντής, Centre for Human-Animal
Studies (CfHAS), Πανεπιστήμιο Edge Hill,
Ηνωμένο Βασίλειο

DINESH WADIWEL

Αναπληρωτής καθηγητής Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων και Κοινωνικο-νομικών
Σπουδών, Πανεπιστήμιο του Σίδνεϊ,
Αυστραλία

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΓΡΕΓΟΥ

Καλλιτεχνική διευθύντρια, ΕΜΣΤ,
βραβευμένη με το Nancy Regan Prize του
Culture Animals Foundation για το 2025
και επιμελήτρια της έκθεσης *Why Look At
Animals? Δικαιοσύνη για τη μη ανθρώπινη
ζωή*

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΗΛΙΟΥ

Θαλάσσια βιολόγος και επιστημονική
διευθύντρια, Αρχιπέλαγος Ινστιτούτο
Θαλάσσιας Προστασίας, Ελλάδα

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΟΥΜΑΛΕΥΡΗΣ

Δικηγόρος | Επιστημονικός συνεργάτης, A
Promise to Animals

ΙΟΛΗ ΤΖΑΝΕΤΑΚΗ

Επιμελήτρια και σύμβουλος εκθέσεων, ΕΜΣΤ

[AGAINST] ANIMAL CAPITALISM

ΔΙΗΜΕΡΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΜΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Τα μη ανθρώπινα ζώα υφίστανται εκμετάλλευση σε όλους τους τομείς της ζωής, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής τροφίμων, της ιατρικής και της ψυχαγωγίας. Αυτή τη στιγμή, η κτηνοτροφία καταλαμβάνει πάνω από το 75% του συνόλου του καλλιεργήσιμου εδάφους στη Γη και αποτελεί μία από τις κύριες αιτίες αποψίλωσης των δασών ενώ πάνω από το 90% των ζώων εκτρέφονται σε εντατικές, βιομηχανικού τύπου μονάδες παραγωγής, σε περιοριστικούς χώρους και κλουβιά, συχνά χωρίς να βλέπουν ποτέ το φως της ημέρας. Ταυτόχρονα, τα άγρια ζώα αντιμετωπίζουν το φάσμα της εξαφάνισης, λόγω της καταστροφής των βιοτόπων τους, και πεθαίνουν κατά χιλιάδες σε δασικές πυρκαγιές, καθώς και ως θύματα της υπεραλίευσης και του κυνηγιού. Εν ολίγοις, η χρήση και η κακοποίηση των μη ανθρώπινων ζώων είναι ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα της εποχής μας. Κι όμως, τα ηθικά προβλήματα που προκύπτουν μέσα σε αυτά τα συστήματα εκμετάλλευσης παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αόρατα στο ευρύ κοινό.

Μέρος του Δημόσιου Προγράμματος της έκθεσης *Why Look at Animals? Δικαιοσύνη για τη μη ανθρώπινη ζωή*, και σε συνομιλία με αυτή, το συμπόσιο αυτό εξετάζει καίρια ερωτήματα σχετικά με τον ρόλο των μη ανθρώπινων ζώων στη σύγχρονη κοινωνία: πώς τα νομικά πλαίσια επιτρέπουν την εκμετάλλευση των ζώων ως μη-ενσυναίσθητα αντικείμενα γραμμής παραγωγής σε μια κλίμακα που δεν χωράει ο νους; Πώς η βία κατά των ζώων συνδέεται με τη βία κατά των ανθρώπων και πώς η ανεξέλεγκτη ζωική εργασία παράγει αξία στον καπιταλισμό; Οι ομιλητές του συμποσίου προτείνουν τρόπους για τη δημιουργία δικαιότερων νομικών πλαισίων και μορφών διακυβέρνησης, και συζητούν στρατηγικές για μια δικαιοσύνη που αγκαλιάζει όλα τα είδη.

Την επιμέλεια του Συμποσίου έχει η Terike Haaroja. Πρόκειται για προέκταση της μακροχρόνιας έρευνάς της σχετικά με την εξάρτηση του καπιταλισμού από την εκμετάλλευση και τη «ζωοποίηση» των ζώων, την οποία η ίδια αποδίδει με τον όρο «Ζωικός Καπιταλισμός» (Animal Capitalism). Η Haaroja είναι

καλλιτέχριδα με έδρα το Βερολίνο. Το διεπιστημονικό έργο της επικεντρώνεται στα δικαιώματα των ζώων και στη δυνατότητα αρμονικής συνύπαρξης των ειδών. Συμμετέχει στην έκθεση *Why Look at Animals? Δικαιοσύνη για τη μη ανθρώπινη ζωή*.

JO-ANNE MCARTHUR

Παρατηρώντας τα Ζώα: Ο ρόλος του Φωτορεπορτάζ στην Αλλαγή των Νοοτροπιών και την Υπεράσπιση των Δικαιωμάτων τους

Επί αιώνες, η σχέση ανθρώπου-ζώου καθοριζόταν από ένα επιλεκτικό βλέμμα. «Βλέπουμε» τα ζώα που επιλέγουμε να αγαπάμε, ενώ δισεκατομμύρια άλλα υπάρχουν σε μια κατάσταση επιβεβλημένης αορατότητας, κρυμμένα πίσω από τους δίχως παράθυρα τοίχους των βιομηχανικών μονάδων εκτροφής, των ερευνητικών εργαστηρίων, ή ακόμα και σε κοινή θέα εντός του ορατού κόσμου των ζωολογικών κήπων, της ψυχαγωγίας και της εργασίας. Η παρουσίαση αυτή διερευνά το αναδυόμενο πεδίο της φωτοδημοσιογραφίας της μη ανθρώπινης ζωής (animal photojournalism) ως ένα κρίσιμο εργαλείο για την αποδόμηση αυτών των φραγμάτων και τη διεύρυνση των ηθικών μας αντιλήψεων και στάσεων.

Αντλώντας από το οικουμενικής εμβέλειας έργο του οργανισμού We Animals και την εμβληματική μας έκδοση *HIDDEN: Animals in the Anthropocene* [EN ΚΡΥΠΤΩ: Ζώα στην Ανθρωπόκαινο], η παρούσα ομιλία θα επιχειρήσει να δείξει πως η φωτοδημοσιογραφία της μη ανθρώπινης ζωής λειτουργεί ως γέφυρα μεταξύ του αθέατου και της δημόσιας συνείδησης. Θα αφηγηθεί τις ιστορίες εκείνων που συχνά μένουν εκτός κάδρου, εστιάζοντας στα παγιδευμένα θύματα της βιομηχανικής κτηνοτροφίας.

Όπως υποστήριξε η Susan Sontag, όσοι έχουν τη δύναμη να βοηθήσουν, έχουν το καθήκον να μην αποστρέφουν το βλέμμα. Η παρουσίαση εξετάζει επίδραση των εικόνων σε διαφορετικά επίπεδα: πώς μετακινούνται από τον ακτιβισμό της βάσης στις αίθουσες της ακαδημαϊκής κοινότητας, του δικαίου και της πολιτικής. Καθιστώντας το αόρατο ορατό, δεν καταγράφεται απλώς ο πόνος, αλλά εξελίσσεται η τέχνη της φωτοδημοσιογραφίας ώστε να συμπεριλάβει το μη ανθρώπινο, αλλάζοντας τελικά τις κουλτούρες, τις παραδόσεις και τις πολιτικές που διαμορφώνουν τον κοινό μας κόσμο.

Βιογραφικό

Η Jo-Anne McArthur είναι βραβευμένη φωτογράφος, ομιλήτρια, επιμελήτρια φωτογραφίας και ιδρύτρια του οργανισμού We Animals. Έχει

επισκεφθεί περισσότερες από εξήντα χώρες για να καταγράψει την τεταμένη σχέση μας με τα ζώα και είναι συγγραφέας τριών βιβλίων: *We Animals* [Εμείς τα ζώα, 2014], *Captive* [Αιχμαλωσία, 2017] και *HIDDEN: Animals in the Anthropocene* [EN ΚΡΥΠΤΩ: Ζώα στην Ανθρωπόκαινο, 2020], ενώ αποτελεί κεντρικό πρόσωπο του αναγνωρισμένου καναδικού ντοκιμαντέρ *The Ghosts in Our Machine* [Τα φαντάσματα στη μηχανή μας, 2013]. Έχει τιμηθεί με πολλές διακρίσεις για το φωτογραφικό της έργο (Wildlife Photographer of the Year, Nature Photographer of the Year, Big Picture, Picture of the Year International, και Global Peace Award, μεταξύ άλλων) και συμμετέχει συστηματικά σε κριτικές επιτροπές φωτογραφικών διαγωνισμών. Κατάγεται από το Τορόντο του Καναδά.

RICHARD TWINE

Η Υπερεμπορευματοποίηση και η Αστάθεια του Ζωικού Καπιταλισμού

Όπως όλοι οι μελετητές στο πεδίο των Κριτικών Σπουδών για τα Ζώα [Critical Animal Studies - CAS], ο Twine ενδιαφέρεται για την αποδόμηση των πρακτικών και των σχέσεων εξουσίας που υποτάσσουν τη μη ανθρώπινη ζωή. Το διατομεακό εγχείρημα

των Κριτικών Σπουδών για τα Ζώα υποστηρίζει πως κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό αν δεν συνδεθεί οργανικά με τους αγώνες για την υπέρβαση του καπιταλισμού, της πατριαρχίας και της λευκής υπεροχής, που συνδυαστικά έχουν κανονικοποιήσει μια ιδιαίτερα καταπιεστική μορφή ανθρώπινης ύπαρξης. Μέρος του «καπιταλιστικού παραληρήματος» είναι ότι αυτό το οικοδόμημα εξυπηρετεί ελάχιστους ανθρώπους, πόσο μάλλον τα άλλα είδη. Η ομιλία εστιάζει πέρα από τη γραμμική παραδοχή ότι μπορούμε να υπερβούμε τον ζωικό καπιταλισμό (ή το ζωο-βιομηχανικό σύμπλεγμα) απλώς μέσω μιας πολιτικής της αποκάλυψης. Είναι αλήθεια ότι ο καπιταλισμός λειτουργεί μέσω της απόκρυψης και, ως εκ τούτου, η ανάδειξη της πραγματικότητας της βίας είναι σημαντική· ωστόσο, δεν είναι μια απλή διαδικασία, ούτε απαραίτητα μονοσήμαντα απελευθερωτική για τα ζώα.

Αντιθέτως, η ομιλία αυτή υποστηρίζει ότι πρέπει να εισαγάγουμε στον δημόσιο λόγο τις δομικές αντιφάσεις του ζωικού καπιταλισμού, οι οποίες φωτίζουν το ιδιαίτερο παραλήρημά του. Προτείνει να το πράξουμε αυτό, εν μέρει, εστιάζοντας σε χώρους υπερ-εμπορευματοποίησης, τους οποίους θεωρητικοποιεί ως χώρους αστάθειας, καθώς η εργαλειοποίηση της ζωής των ζώων που επιτελούν διαταράσσει και υπερβαίνει

τις κοινές κοινωνικές νόρμες. Εξετάζονται δύο χώροι ή πλαίσια –οι επιστήμες ζωικής παραγωγής και το σφαγείο σε αντιδιαστολή με την οικογενειακή ζωή– τα οποία αφενός παράγουν δυνατές αντιφάσεις που κλονίζουν, αφετέρου ανθρώπινα υποκείμενα αντίστασης, όπως ο vegan κτηνίατρος ή ο vegan γονέας και το παιδί του. Υποστηρίζεται ότι τόσο αυτοί οι χώροι όσο και τα υποκείμενα αποτελούν καίριους πολιτικούς παράγοντες που ενισχύουν το επιχείρημα κατά του ζωικού καπιταλισμού και υπέρ μιας αντίληψης για την ανθρώπινη ύπαρξη που δεν υποτάσσεται στο καπιταλιστικό παραλήρημα, αλλά αναγνωρίζει, αντίθετα, τη μη ανθρώπινη υποκειμενικότητα και αντιστέκεται στην καπιταλιστική αναγωγή της ζωής σε εμπόρευμα.

Βιογραφικό

Ο Δρ Richard Twine είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Κοινωνιολογίας και Συνδιευθυντής του Κέντρου Σπουδών για τις Σχέσεις Ανθρώπων-Ζώων [Centre for Human-Animal Studies - CfHAS] στο Πανεπιστήμιο Edge Hill του Ηνωμένου Βασιλείου. Το πιο πρόσφατο βιβλίο του τιτλοφορείται *The Climate Crisis and Other Animals* [Η κλιματική κρίση και άλλα ζώα, Sydney University Press, 2024]. Το έργο του τοποθετείται στη συμβολή των κριτικών σπουδών για τα ζώα, των σπουδών φύλου και της περιβαλλοντικής κοινωνιολογίας.

Είναι επίσης συνιδρυτής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις Κριτικές Σπουδές για τα Ζώα [European Association for Critical Animal Studies - EACAS]. Η προσωπική του ιστοσελίδα βρίσκεται στη διεύθυνση: <http://www.richardtwine.com>.

GIZEM HASPOLAT

Βιογραφικό

Η Gizem Haspolat έλαβε το διδακτορικό της δίπλωμα (PhD) στην πολιτισμική ανθρωπολογία από το Πανεπιστήμιο Rice. Εργάζεται στα πεδία των κριτικών σπουδών για τα ζώα, της περιβαλλοντικής ανθρωπολογίας και της ανθρωπολογίας του καπιταλισμού. Στη διδακτορική της έρευνα, διερεύνησε τους τρόπους με τους οποίους τα μη-ανθρώπινα ζώα μεταφράζονται σε κεφάλαιο με οικονομικούς όρους, εστιάζοντας στις εισαγωγές ζώντων ζώων στην Τουρκία, και εξέτασε τις εφοδιαστικές, γραφειοκρατικές και κτηνιατρικές υποδομές που ενυπάρχουν σε αυτούς τους μετασχηματισμούς. Το τρέχον ερευνητικό της έργο εξετάζει τη χρήση «έξυπνων» τεχνολογιών στο ζωο-βιομηχανικό σύμπλεγμα (Industrial Animal Complex), αναλύοντας πώς τα συστήματα παρακολούθησης που βασίζονται στην τεχνητή νοημοσύνη επηρεάζουν τις σχέσεις με τα μη ανθρώπινα ζώα,

τα καθεστώτα ευζωίας των ζώων και τις πολιτικές της βιομηχανικής παραγωγής. Εργάζεται ως εξωτερική λέκτορας στο Τμήμα Ανθρωπολογίας του Πανεπιστημίου Yeditepe.

SHAY SALEHI

Scar Tissue, 2024

Το *Scar Tissue* [Ουλώδης ιστός, 2024] είναι ένα φωτογραφικό εγχείρημα που πραγματοποιήθηκε στο καταφύγιο ζώων Woodstock, του ιστορικού οικισμού Χάι Φολς στην πολιτεία της Νέας Υόρκης. Οι φωτογραφίες διερευνούν την προστασία και διαχείριση της μη ανθρώπινης ζωής σε χώρους φιλοξενίας, ορίζοντας τελικά το καταφύγιο ως έναν τόπο φροντίδας, εξέγερσης και ηθικής διαπραγμάτευσης. Εστιάζοντας στην επούλωση του τραύματος και την ευαλωτότητα, οι εικόνες δείχνουν πώς οι ιστορίες κακοποίησης επιβιώνουν ακόμα και μέσα σε χώρους αφιερωμένους στην αποκατάσταση.

Βιογραφικό

Η Shay Salehi είναι Καναδή καλλιτέχνηδα Ιρανο-Πολωνικής καταγωγής με έδρα τη Νέα Υόρκη. Η διεπιστημονική πρακτική της εξετάζει τη σύμπλοκη σχέση ανθρώπων και μη ανθρώπινων ζώων μέσα από ένα πρίσμα αντίστασης στην εκμετάλλευση

και διαειδικής φροντίδας. Η Salehi έχει συμμετάσχει σε προγράμματα καλλιτεχνικής φιλοξενίας (residencies) στις ΗΠΑ και τον Καναδά, συμπεριλαμβανομένων των Sculpture Space, Vermont Studio Center, Virginia Center for Creative Arts, Banff Centre for Arts and Creativity, Mildred's Lane και Sitka Center for Art and Ecology. Στην πρόσφατη ατομική της έκθεση με τίτλο *HARD SHOULDER* [Λωρίδα Έκτακτης Ανάγκης], η Salehi χρησιμοποιεί τη φιγούρα του ζώου που σκοτώνεται στον δρόμο για να οικοδομήσει έναν στοχασμό πάνω στη σωματική παραμόρφωση, τη θνητότητα και την πολιτική της ορατότητας. <https://www.shaysalehi.ca/>

CHARLOTTE BLATTNER

Πυλώνες μιας Στιβαρής Διαειδικής Διακυβέρνησης: Αναπλαισιώνοντας τους Δημοκρατικούς Θεσμούς

Τα ζώα αποτελούν αντικείμενο μιας εντατικής διακυβέρνησης με πολύ βαθιές ρίζες στον ιστορικό χρόνο. Ο νόμος ορίζει πότε επιτρέπεται ο εγκλεισμός, ο ακρωτηριασμός, η μεταφορά, η αναπαραγωγή ή η θανάτωσή τους – καθώς και υπό ποιες προϋποθέσεις η πρόκληση τέτοιας βλάβης θεωρείται σύννομη. Παρά τις

αυξανόμενες εκκλήσεις για την κατάργηση αυτών των πρακτικών, εξακολουθεί να δίνεται ελάχιστη προσοχή στις θεσμικές συνθήκες υπό τις οποίες μια τέτοια διακυβέρνηση κρίνεται νόμιμη, μπορεί να καταστεί υπόλογη για τις αδικίες της ή ανθεκτική στον χρόνο.

Η παρούσα εισήγηση προτείνει ένα δομικό πλαίσιο για την αξιολόγηση και τον ανασχεδιασμό της διακυβέρνησης των διαφόρων ειδών (interspecies governance) εντός των δημοκρατικών συστημάτων. Αντλώντας από μια μεταφορά της μηχανικής, υποστηρίζει ότι το δίκαιο που αφορά σήμερα τη μη ανθρώπινη ζωή προσομοιάζει με ένα εύθραυστο οίκημα: ευάλωτο σε πολιτικές μεταστροφές, οικονομικές πιέσεις, θεσμική αιχμαλωσία (regulatory capture), επιλεκτική επιβολή, καθώς και την προκατάληψη της πλειοψηφίας. Ενώ πρόσφατες μεταρρυθμίσεις – όπως η επίσημη αναγνώριση της ενσυναίσθησης των ζώων – σηματοδοτούν ηθική πρόοδο, λειτουργούν συχνά ως προσχηματικές παρεμβάσεις που αφήνουν ανέπαφες τις θεμελιώδεις ανισότητες και αδικίες.

Προκειμένου να μεταβούμε από τη διακριτική ευχέρεια της συμπόνιας στην υπόλογη δημόσια εξουσία, οι δημοκρατικοί θεσμοί πρέπει να ενισχυθούν με στιβαρούς φέροντες

πυλώνες. Μια νηφάλια και δίκαιη διαιδική διακυβέρνηση απαιτεί κατ' ελάχιστον: (1) την αναγνώριση των ζώων ως πολιτικών υποκειμένων πέραν του καθεστώτος της ιδιοκτησίας· (2) θεσμοθετημένους μηχανισμούς εκπροσώπησης και συμμετοχής· (3) το κράτος δικαίου και τη μη αυθαιρεσία· (4) ουσιαστικούς και συστηματικούς ελέγχους για την αποτροπή της θεσμικής αιχμαλωσίας· (5) αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη και εκτελεστά ένδικα μέσα· και (6) τον εκ βάθρων μετασχηματισμό των θεσμικών δομών που κανονικοποιούν την εκμετάλλευση.

Το πλαίσιο αυτό δεν περιγράφει μια ουτοπία, αλλά έναν συνταγματικό ρεαλισμό. Όπως ακριβώς τα κτίρια σχεδιάζονται για να αντέχουν στην καταπόνηση, έτσι και η διακυβέρνηση οφείλει να προστατεύει εκείνους που υποβάλλει στην εξουσία της – ακόμη και υπό οικονομική και πολιτική πίεση. Εφόσον τα ζώα τελούν ήδη υπό καθεστώς διακυβέρνησης, η νομιμότητα των δημοκρατικών συστημάτων εξαρτάται από το αν η διακυβέρνηση αυτή θα παραμείνει αυτοαναφορική και περιστασιακή – ή αν θα ελέγχεται, θα λογοδοτεί και θα διασφαλίζει έτσι τη διάρκεια και αντοχή της πέραν των ορίων του ανθρώπινου είδους.

Βιογραφικό

Η Charlotte Blattner είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δημοσίου και Περιβαλλοντικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο της Λωζάνης, με διεθνή αναγνωρισμένη εξειδίκευση στο δίκαιο και την ηθική των ζώων. Η έρευνά της εξετάζει το νομικό καθεστώς που διέπει τη μη ανθρώπινη ζωή, τον θεωρητικό λόγο για την αυτενέργεια των ζώων, καθώς και τη θεμελιακή σύνδεση μεταξύ της εκμετάλλευσης των ζώων, της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και της κλιματικής αλλαγής. Το έργο της εδράζεται στα σημεία τομής δημοσίου δικαίου, περιβαλλοντικού δικαίου και πολιτικής θεωρίας, εστιάζοντας κυρίως στον τρόπο με τον οποίο τα νομικά συστήματα μπορούν να αντικατοπτρίζουν καλύτερα τα συμφέροντα και τις ικανότητες των ζώων. Είναι η συγγραφέας της μονογραφίας *Protecting Animals Within and Across Borders* [Προστατεύοντας τα ζώα εντός και πέραν των συνόρων], ενώ έχει δημοσιεύσει εκτενώς μελέτες για τα δικαιώματα των ζώων, τη βιωσιμότητα και την παγκόσμια δικαιοσύνη.

PABLO P. CASTELLO

Βιογραφικό

Ο Pablo P. Castello είναι ερευνητής στο Πρόγραμμα Δικαίου των Ζώων του

Πανεπιστημίου του Ντένβερ. Αντλώντας από την προγενέστερη εργασία του στο Χάρβαρντ, αναπτύσσει επί του παρόντος ένα βιβλίο με θέμα τη σχέση μεταξύ γλώσσας, αναγνώρισης της βίας και ακτιβιστικής δράσης υπέρ των δικαιωμάτων. Το βιβλίο του αμφισβητεί την ιδέα σύμφωνα με την οποία για να πιστέψει κανείς αρκεί να γίνει μάρτυρας μιας κατάστασης και διερευνά νέους τρόπους για να αλλάξει η στάση και η συνείδηση των ανθρώπων. Η έρευνά του καταπιάνεται επίσης με θέματα όπως η κυριαρχία, η συμπερίληψη της φωνής των ζώων στη λήψη αποφάσεων, καθώς και με κριτικές προοπτικές περιβαλλοντικής προστασίας που βασίζονται στη βιοποικιλότητα. Το έργο του έχει δημοσιευθεί σε κορυφαία επιστημονικά περιοδικά, συμπεριλαμβανομένων των *American Political Science Review*, *Biological Conservation* και *Hypatia*.

TIZIANA PERS

RAVE East Village Artist Residency / Η Φροντίδα ως Μέθοδος

Στην ομιλία της στο ΕΜΣΤ η Tiziana Pers θα παρουσιάσει το RAVE East Village Artist Residency, ένα έργο-διαδικασία σε εξέλιξη το οποίο, από το 2011, επαναπροσδιορίζει την τέχνη ως μια πράξη ευθύνης

ικανή να επιφέρει πραγματικές συνέπειες στη διαειδική συνύπαρξη, πέρα από τη λογική του κέρδους. Μαζί με την —επίσης καλλιτέχνίδα— αδελφή της Isabella Pers συνίδρυσαν το RAVE στο ιστορικό χωριό Σολεσκιάνο, σε ένα συνοριακό τοπίο της βορειοανατολικής Ιταλίας. Αποτελεί έναν συμμετοχικό μηχανισμό και έναν πραγματικό χώρο συνύπαρξης, όπου ζώα που η Tiziana έσωσε από τη σφαγή —μέσω του πρότζεκτ της με τίτλο *Art_History*— και δέντρα που η Isabella έσωσε από την υλοτομία, εισέρχονται σε μια νέα δυναμική φροντίδας. Εκείνοι που μένουν παραδοσιακά στο περιθώριο του κοινωνικού βλέμματος, εδώ δεν είναι απλώς «ορατοί», αλλά γίνονται πρωταγωνιστές και αναπόσπαστο μέρος ενός εγχειρήματος που μαρτυρά το θαύμα του εφικτού. Μεταξύ των καλλιτεχνών που έχουν φιλοξενηθεί στο RAVE περιλαμβάνονται οι: Adrian Paci, Ivan Moudov, Regina José Galindo, Diego Perrone, Tomás Saraceno, Igor Grubić, Giuseppe Stampone, Liliana Moro, Nada Prlja και Driant Zeneli. Η ομιλία της Tiziana Pers θα επικεντρωθεί στο RAVE ως μια ζωντανή διεργασία στην οποία η φροντίδα δεν αποτελεί θέμα αλλά μέθοδο· η καλλιτεχνική έρευνα και οι πρακτικές αναπτύσσονται διεπιστημονικά μέσα από ένα διατομεακό πρίσμα· η ίδια η λειτουργική διαδρομή συνιστά μια ηθική συνθήκη· και η κοινή εμπειρία

γίνεται αναπόσπαστο μέρος της καλλιτεχνικής φόρμας. Με αυτόν τον τρόπο, το RAVE αμφισβητεί τις ανθρωποκεντρικές λογικές και ανοίγεται προς μια μετα-ανθρώπινη και αντισπιστική προοπτική για τη ζωή.

Βιογραφικό

Η Tiziana Pers είναι Ιταλίδα καλλιτέχνίδα, ακτιβίστρια και συνιδρύτρια του RAVE East Village Artist Residency στο Φριούλι της Βόρειας Ιταλίας. Η πρακτική της συμπεριλαμβάνει ποικίλα μέσα —δημόσια και συμμετοχικά έργα, περφόρμανς, βίντεο, σχέδιο, ζωγραφική, εγκαταστάσεις— διερευνώντας τις σχέσεις μεταξύ ανθρώπινων και μη ανθρώπινων ζώων, καθώς και τις διατομεακές συνδέσεις μεταξύ διαφορετικών μορφών κυριαρχίας και διακρίσεων. Είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος (PhD) στη Συγκριτική Γραμματολογία από το Πανεπιστήμιο του Ούντινε. Η δουλειά της επανεπινοεί το καλλιτεχνικό έργο ως μηχανισμό (dispositif) ικανό να επηρεάσει ουσιαστικά τις διαειδικές συμμαχίες: στο πλαίσιο αυτού του RAVE η ίδια έχει σώσει περισσότερα από 300 μη ανθρώπινα ζώα από τη σφαγή. Έχει εκθέσει το έργο της διεθνώς και συνεργάζεται με ακαδημαϊκούς και επιστήμονες. Έργα της παρουσιάζονται στο ΕΜΣΤ στο πλαίσιο της έκθεσης *Why Look at Animals? Δικαιοσύνη για τη μη-ανθρώπινη ζωή*. Η καλλιτεχνική της πρακτική και

το RAVE αποτελούν αντικείμενο μελέτης για πολυάριθμες πανεπιστημιακές διατριβές.

SYL KO

Γιατί να κοιτάμε τα ζώα (όταν οι άνθρωποι δεν θέλουν να κοιτάζουν ο ένας τον άλλον);

Είναι ηθικά δικαιολογημένη η χρήση άλλων ζώων προς όφελός μας αλλά εις βάρος τους, όπως η κατανάλωσή τους ως τροφής ή η χρήση τους σε επιστημονικά πειράματα; Το ζήτημα αυτό παραμένει αμφιλεγόμενο. Η κυρίαρχη προσέγγιση βασίζεται κυρίως στην αμφισβήτηση της νομιμότητας του απόλυτου ηθικού διαχωρισμού που γίνεται μεταξύ των ανθρώπων και όλων των άλλων ζώων. Όσοι επικρίνουν τις ανθρώπινες πρακτικές που βλάπτουν τα άλλα ζώα καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η απόδοση αξίας στη συνθήκη του ανήκειν και μόνο στο είδος *Homo sapiens* είναι αυθαίρετη και προκατειλημμένη και δεν διαφέρει ουσιαστικά από την απόδοση αξίας σε μια συγκεκριμένη φυλή, φύλο ή άλλη παρόμοια κατηγορία. Ωστόσο, υποστηρίζουμε ότι, για όσους επικρίνουν αυτές τις πρακτικές, προκύπτει ένα δεύτερο ερώτημα με το οποίο πρέπει να ασχοληθούν: πώς μπορεί κανείς να θέσει και να αντιμετωπίσει το ηθικό ζήτημα σχετικά με τα

μη ανθρώπινα ζώα, δεδομένου του ανησυχητικού ρυθμού με τον οποίο εκδηλώνεται η ανθρώπινη αδικία; Η ανησυχία μας δεν αφορά απλώς τη στρατηγική. Το δεύτερο αυτό ερώτημα πηγάζει από την ουσιαστική ανησυχία ότι η επικράτηση της συστηματικής ανθρώπινης αδικίας συνεπάγεται μια βαθύτερη ηθική αδιαφορία για την ανθρώπινη ζωή, η οποία έρχεται σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς των υπερασπιστών των ζώων. Προτείνουμε ότι, εάν η ηθική διάσταση απουσιάζει συστηματικά από το βλέμμα που οι άνθρωποι στρέφουν ο ένας στον άλλο, τότε θα απουσιάζει αναπόφευκτα και όταν το βλέμμα αυτό στραφεί προς άλλα όντα. Για να ανταποκριθούμε στο δεύτερο ερώτημα, προτείνουμε να επαναπροσδιορίσουμε το πρώτο —το ηθικό ερώτημα σχετικά με τα μη ανθρώπινα ζώα— στο πλαίσιο ενός ευρύτερου εγχειρήματος επανεκτίμησης της ίδιας της ανθρωπότητας.

Βιογραφικό

Η Syl Ko είναι φιλόσοφος, συγγραφέας και ανεξάρτητη ερευνήτρια. Στο έργο της εξερευνά τι σημαίνουν οι έννοιες «άνθρωπος» και «ζώο», δείχνοντας πόσο βαθιά συνδέονται και πώς αυτή η σχέση περιορίζει την ελευθερία και των δύο. Με μια φρέσκια ματιά, απομακρύνεται από τις καθιερωμένες μορφές υπεράσπισης των ζώων και μετατοπίζει το ηθικό ερώτημα: το

ζήτημα των ζώων, υποστηρίζει, είναι ταυτόχρονα ένα ανοιχτό ερώτημα για το ποιο είμαστε εμείς ως άνθρωποι. Τονίζει ότι η κοινωνική απαξίωση της ζωής των ζώων ξεκινά από μια προγενέστερη απαξίωση της ίδιας της ανθρώπινης ιδιότητας. Αντί να στηρίζεται στις παραδοσιακές ηθικές θεωρίες, προτείνει έναν πιο στοχαστικό και ουσιαστικό τρόπο σκέψης, που επιδιώκει να αποκαταστήσει την ανθρωπιά μας, και, μέσα από αυτήν, να μας επιτρέψει να ξανακοιτάξουμε τα ζώα με νέο βλέμμα.

RIMONA AFANA

Η κοινοτοπία του κακού: Πώς τα βασανιστήρια των ζώων γίνονται κάτι το συνηθισμένο

Τα βασανιστήρια είναι ίσως η απόλυτη δοκιμασία της συνείδησης των μη ανθρώπινων όντων και συνάμα της ανθρώπινης συνείδησης (ή της απουσίας της). Νομικά και πολιτισμικά κανονικοποιημένα, τα βασανιστήρια είναι μια καθημερινή εμπειρία για τρισεκατομμύρια αισθανόμενα όντα που, στο ταξίδι τους προς τον πρόωρο θάνατο, υπομένουν φρικτές μορφές βίας με ατιμωρησία. Τα βασανιστήρια διευκολύνουν την εκμετάλλευση - είτε του σώματος είτε της εργασίας των ζώων - και κατά συνέπεια

το κέρδος. Ο νόμος τα καθιστά όλα αυτά δυνατά: η Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων του 1984 παραμένει αποκλειστικά εφαρμοστέα στους ανθρώπους, ενώ τα μη ανθρώπινα όντα εξαιρούνται πλήρως. Αν και οι περισσότερες χώρες έχουν νόμους κατά της σκληρότητας, εντούτοις πρόκειται για έναν πολύ στενό ορισμό της συγκεκριμένης έννοιας. Οι νόμοι αυτοί εφαρμόζονται μόνο στα ζώα συντροφιάς και σπάνια επιβάλλονται. Η παρούσα διάλεξη εξετάζει μερικές από τις πιο βασανιστικές πρακτικές που επιβάλλονται στα ζώα — κοινές σε τομείς όπως τα τρόφιμα, η ένδυση, η έρευνα και η ψυχαγωγία — και δείχνει πώς μερικές φορές οι νόμοι κατά της σκληρότητας αποκλείουν ρητά τα ζώα που είναι παγιδευμένα σε οικονομικούς τομείς που βασίζονται στην κακοποίησή τους. Μολοντί άνθρωποι και μη ανθρώπινα όντα με σύνθετη αισθητηριακή ικανότητα υποφέρουν εξίσου από τα βασανιστήρια, ο ανεπαρκής ορισμός του τι συνιστά βασανιστήριο και η πλημμελής εφαρμογή της νομοθεσίας κατά των βασανιστηρίων, συχνά τα επιτρέπουν. Η στενή εννοιολόγηση των εγκλημάτων στο πλαίσιο των υφιστάμενων νομικών και πολιτισμικών παραδειγμάτων είναι επιζήμια για τα θύματα, τόσο τα ανθρώπινα όσο και τα μη ανθρώπινα.

Βιογραφικό

Η Rimona Afana είναι Ρουμανο-Παλαιστίνια ερευνήτρια, λέκτορας, ακτιβίστρια και καλλιτέχνη πολυμέσων. Η έρευνά της σχετικά με τις μαζικές φρικαλεότητες κατά ανθρώπων και μη ανθρώπων έχει δημοσιευτεί σε κορυφαία περιοδικά και βιβλία νομικής και εγκληματολογίας, ενώ τα έργα τέχνης της έχουν παρουσιαστεί σε λογοτεχνικά περιοδικά, περιοδικά τέχνης, φεστιβάλ και εκθέσεις. Τα τελευταία είκοσι χρόνια, έχει επίσης συμβάλει σε πολυάριθμα κοινωνικά προγράμματα για τα ανθρώπινα και μη ανθρώπινα δικαιώματα σε διάφορες χώρες.

FEDERICA TIMETO

Βιογραφικό

Η Federica Timeto είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας των Τεχνών και των Κριτικών Σπουδών για τα Ζώα (Critical Animal Studies) στο Πανεπιστήμιο Ca' Foscari της Βενετίας. Η έρευνά της εκτείνεται στα πεδία των Πολιτισμικών Σπουδών, των Κριτικών Σπουδών για τα Ζώα, καθώς και των Σπουδών της Επιστήμης και της Τεχνολογίας, υιοθετώντας ένα πλακισιοθετημένο (situated), τρανσφεμινιστικό και αντισπισιστικό (anti-speciesist) πρίσμα. Είναι μέλος του Ινστιτούτου Ριζοσπαστικής Φαντασίας [Institute of Radical

Imagination - IRI] και της Διεθνούς Ένωσης Vegan Κοινωνιολόγων. Συμμετέχει στη συντακτική επιτροπή του περιοδικού *Liberazioni: Rivista di critica antispecista* [Απελευθερώσεις: Περιοδικό αντισπισιστικής κριτικής] και είναι συνδιευθύντρια του περιοδικού *Studi Culturali* [Πολιτισμικές σπουδές]. Πρόσφατα κυκλοφόρησε το βιβλίο της *Animali si diventa. Femminismi e liberazione animale* [Ζώο γεννιέσαι, δεν γίνεσαι: Φεμινισμοί και απελευθέρωση των ζώων, Tamu, 2024].

DOMINIQUE KNOWLES

Tahlequah, 2019

Μονοκάναλο βίντεο, έγχρωμο με ήχο, 12' 07"
Ευγενική παραχώρηση του καλλιτέχνη και της γκαλερί Greene Naftali

Φόρος τιμής στην όρκα Tahlequah, στον χιμπατζή Flint και σε άλλα ζώα με ενσυναίσθηση που πενθούν.

Βιογραφικό

Ο Dominique Knowles (γενν. 1996, Νασάου, Μπαχάμες) έλαβε το MFA του (2020) από το School of the Art Institute of Chicago. Το έργο του Knowles είναι ανοιχτό στη λειτουργία των αρχετύπων και συντονισμένο με τις πλέον συγκεκριμένες εκφράσεις της διαειδικής συντροφικότητας.

Αντλώντας δύναμη από τον ρευστό, ελεύθερο ρυθμό της ζωής, συγκροτεί μια ποιητική επικών διαστάσεων, τα έντονα προσωπικά, δεξιοτεχνικά κομμάτια της οποίας εκβάλλουν παλιρροϊκά στις επιμέρους πραγματικότητες αυτού του κόσμου. Πάνω σε ένα ποιητικό υπέδαφος που συνδυάζει την εξομολογητική αφήγηση και τον λυρισμό του συναισθήματος αναδεικνύεται λαμπερή η ενσάρκωση της ερωτικής λαχτάρας. Γιατί αυτή η ανοιχτή και απελευθερωμένη όραση της δια-ύπαρξης είναι κάτι περισσότερο από το αφελές όνειρο μιας όμορφης οικολογίας.

DINESH WADIWEL

Τα Ζώα και το Κεφάλαιο

Κατά τον τελευταίο αιώνα σημειώθηκε μια έκρηξη στη χρήση των ζώων εντός των διατροφικών συστημάτων, η οποία συνοδεύτηκε από μια βάνουση εντατικοποίηση της βιομηχανικής κτηνοτροφίας και της εξαναγκαστικής αναπαραγωγής σε βιομηχανική κλίμακα. Η παρούσα εισήγηση θα προσεγγίσει αυτόν τον μετασχηματισμό ως το εξαιρετικά ιδιαίτερο αποτέλεσμα μιας «χειραφίας» μεταξύ ανθρωποκεντρισμού και καπιταλισμού. Αντλώντας στοιχεία από το βιβλίο *Animals*

and Capital [Τα ζώα και το κεφάλαιο, 2023] του ίδιου του ομιλητή, θα αναδείξει αρχικά τον φρικαλέο τρόπο με τον οποίο ο καπιταλισμός χρησιμοποίησε τα ζώα ως μέσο εντατικής παραγωγής και κερδοφορίας. Σε δεύτερο επίπεδο, θα εστιάσει στον τρόπο με τον οποίο η μηχανοποίηση —η χρήση μηχανών, περιφράξεων και τεχνολογίας— επιστρατεύτηκε από την παραγωγική διαδικασία, εκβιομηχανίζοντας τελικά την κτηνοτροφία. Τέλος, στρέφει την προσοχή της στη μη ανθρώπινη ζωή ως εργατική και παραγωγική δύναμη, για να εξηγήσει γιατί ο καπιταλισμός έσπευσε να ιδιοποιηθεί τη μη ανθρώπινη ζωή διαβλέποντας σε αυτή μια πρόσφορη πηγή κέρδους.

Βιογραφικό

Ο Dinesh Wadiwel είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Κοινωνικών και Νομικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Σίδνεϊ, με ειδίκευση στην κοινωνική και πολιτική θεωρία. Είναι ενεργός ερευνητής στο πεδίο των σπουδών για τα ζώα (animal studies) και διαθέτει επίσης εκτενή ερευνητική πείρα στα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Είναι συγγραφέας των έργων *The War against Animals* [Ο Πόλεμος ενάντια στα ζώα, Brill 2015] και *Animals and Capital* [Τα ζώα και το κεφάλαιο, Edinburgh University Press 2023]. Επίσης, είναι συνεπιμελητής,

μαζί με τον Matthew Chrulew, του τόμου *Foucault and Animals* [Ο Φουκώ και τα ζώα, Λέιντεν, Brill, 2016]. Έχοντας ερευνήσει συστηματικά τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, εντάχθηκε στην ερευνητική ομάδα που συνέταξε δύο εκθέσεις για την Αυστραλιανή Βασιλική Επιτροπή σχετικά με τη Βία, την Κακοποίηση, την Παραμέληση και την Εκμετάλλευση των Ατόμων με Αναπηρία.

TERIKE HAAROJA

Τι Απομένει για τα Ζώα;

Η ομιλία της Terike Haaroja πραγματεύεται την αορατότητα των οικόσιτων ζώων στην πολιτική της σύγχρονης αριστεράς καθώς και στην κυρίαρχη πολιτική οικολογία. Αμφισβητώντας τον ανθρωποκεντρισμό της παραδοσιακής μαρξιστικής θεωρίας, προτείνει τον όρο «ζωικός καπιταλισμός» (Animal Capitalism) για να περιγράψει την κεντρική θέση της εκμετάλλευσης των ζώων και της ζωοποίησης στον καπιταλισμό. Δεδομένου ότι ο καπιταλισμός δεν κάνει διακρίσεις μεταξύ των ειδών, εκμεταλλεόμενος ότι είναι κοινωνικά διαθέσιμο, η Haaroja υποστηρίζει ότι η πολιτική της σύγχρονης αριστεράς πρέπει να εγκαταλείψει τον δυισμό που αντιπαραθέτει ανθρώπους και μη ανθρώπινη ζωή και να

αναγνωρίσει τους κοινούς τόπους μεταξύ απελευθερωτικών κινήματων που υπερβαίνουν τα όρια των ειδών. Το αν τα μη ανθρώπινα ζώα θεωρούνται μέσα παραγωγής ή εργάτες καθορίζει και το αν μπορούν να δημιουργηθούν ουσιαστικές συμμαχίες μαζί τους. Το επόμενο ερώτημα είναι κατά πόσο ο προοδευτικός ορίζοντας είναι αρκετά ελαστικός ώστε να συμπεριλάβει τα μη ανθρώπινα ζώα ως πολιτικά υποκείμενα. Ο ιστότοπος του μακροπρόθεσμου ερευνητικού προγράμματος της Haaroja βρίσκεται στη διεύθυνση animalcapitalism.org.

Βιογραφικό

Η Terike Haaroja είναι εικαστικός που ζει στο Βερολίνο. Η διεπιστημονική πρακτική της, που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων μεγάλης κλίμακας εγκαταστάσεις, και κείμενα, καθώς και οι συνεργασίες της διερευνούν τη δυνατότητα της μη βίαιης συνύπαρξης των ειδών παρά τις διαφορές τους, με ιδιαίτερη έμφαση στην πολιτική των πολλαπλών ειδών. Η Haaroja εργάζεται επί του παρόντος σε ένα μακροπρόθεσμο έργο, το Animal Capitalism, που επιδιώκει να θέσει τα θεμέλια για μια πολιτική της αριστεράς που θα περιλαμβάνει πολλαπλά είδη. Είναι συν-εκδότρια επτά εκδόσεων για την τέχνη και την πολιτική. Η Haaroja εκπροσώπησε τη Φινλανδία στην 55η Μπιενάλε της Βενετίας με ατομική έκθεση

στο Παλάτι των Σκανδιναβικών Χωρών, ενώ το έργο της έχει τιμηθεί με το Guggenheim Fellowship (2022), το ANTI Prize for Live Art (2016), το Finnish State Art Prize (2016) και το Dukaatti prize (2008), μεταξύ άλλων. Η συνεργασία της με τη συγγραφέα Laura Gustafsson, γνωστή ως Gustafsson&Haapoja, έχει βραβευτεί με το Finnish State media art award (2016) και το Kiilapriize (2013). Συμμετέχει, μαζί με τη μακροχρόνια συνεργάτιδά της Laura Gustafsson, στην έκθεση *Why Look at Animals? Δικαιοσύνη για τη μη-ανθρώπινη ζωή* στο ΕΜΣΤ.

<https://www.terikehaapoja.net/>

Παράλληλο πρόγραμμα

DAVID BROOKS

Η έκδοση *Κοραλλογραφίες: το ζωικό κοράλλι 7.500 ετών* συνυφαίνει την επιστημονική ανακάλυψη, την οικολογική επείγουσα ανάγκη και τη φιλοσοφική αναζήτηση. Το 2021, το Ινστιτούτο Θαλάσσιας Προστασίας «Αρχιπέλαγος», μια ελληνική μη κερδοσκοπική οργάνωση, ανακάλυψε τεράστιους κοραλλιογενείς υφάλους ηλικίας 7.500 ετών στο Αιγαίο Πέλαγος, πιθανώς τους μεγαλύτερους και αρχαιότερους της Μεσογείου. Φιλοξενώντας σχεδόν 1.800 είδη, αυτοί οι ύφαλοι αμφισβητούν

τις παραδοσιακές αντιλήψεις για την αρχαιότητα, την αισθητηριακή ικανότητα και την ατομικότητα. Το 2025, η Ελλάδα ανακήρυξε τους υφάλους των Φούρνων προστατευόμενη περιοχή—την πρώτη του είδους της— αν και η μακροπρόθεσμη διατήρησή τους εξαρτάται από τη συνεχή συνεργασία με τις τοπικές κοινότητες. Το βιβλίο *Κοραλλογραφίες* μεταφράζει αυτές τις ανακαλύψεις σε καλλιτεχνικό έργο: οι κοραλλιογενείς σχηματισμοί που καταγράφηκαν με τηλεκατευθυνόμενο υποβρύχιο όχημα (ROV) μετατρέπονται σε χρωμωμένα γλυπτά φωτογραμμετρίας και συνδυάζονται με επανερμηνευμένα αποσπάσματα της Σαπφούς, του Παρμενίδη και άλλων, προσκαλώντας σε μια ενσυναίσθητη και πολιτική ανταπόκριση απέναντι σε διαφορετικές μορφές ζωής, και σε ζώες που σήμερα βρίσκονται σε κίνδυνο.

Βιογραφικό

Ο David Brooks γεννήθηκε στην πόλη Μπραζιλ της Ιντιάννα (ΗΠΑ), ζει και εργάζεται στη Νέα Υόρκη. Μέσα από έρευνα και πολυμεσική πρακτική, ο Brooks διερευνά τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούμε, καταναλώνουμε και αντιλαμβανόμαστε τον φυσικό κόσμο και τους πόρους του. Συνεργαζόμενος με βιολόγους σε αποστολές πεδίου στη Βενεζουέλα, τη Βραζιλία,

τον Ισημερινό, το Περού και τη Γουιάνα, αναδεικνύει την ανάγκη για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την υιοθέτηση ενός μη ανθρώπινου βλέμματος επάνω στον κόσμο, αλλά και τη δυνατότητα της τέχνης να ενισχύσει μια στάση μέριμνας για όλα τα ζώντα πλάσματα. Για την έκθεση *Why Look at Animals? Δικαιοσύνη για τη μη-ανθρώπινη ζωή* συνεργάστηκε με το Ινστιτούτο Θαλάσσιας Προστασίας «Αρχιπέλαγος» στη Σάμο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΗΛΙΟΥ

Βιογραφικό

Η Αναστασία Μήλιου είναι θαλάσσια βιολόγος και επιστημονική διευθύντρια της ελληνικής μη κερδοσκοπικής οργάνωσης Ινστιτούτο Θαλάσσιας Προστασίας «Αρχιπέλαγος». Είναι επίσης ελληνίδα πρέσβειρα για τη βιώσιμη αλιεία και τη θαλάσσια πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Με συνεχή ερευνητική παρουσία στο Αιγαίο για περισσότερα από 25 χρόνια, διαθέτει εκτεταμένη εμπειρία στην έρευνα και διαχείριση της αλιείας, στη μελέτη των θαλάσσιων θηλαστικών και στη διατήρηση προστατευόμενων θαλάσσιων οικοτόπων. Μεγάλο μέρος της εργασίας της επικεντρώνεται επίσης στη διασφάλιση της συμμετοχής στην προσπάθεια διατήρησης των θαλάσσιων

πόρων όλων των ενδιαφερόμενων μερών και ιδιαίτερα των αλιέων. Έχει εκπροσωπήσει το «Αρχιπέλαγος» σε διεθνή επιστημονικά και πολιτικά φόρουμ και έχει συνεργαστεί με πολλά ευρωπαϊκά πανεπιστήμια και ερευνητικά ιδρύματα. Είναι επίσης ένα από τα ιδρυτικά μέλη του Καταφυγίου Θαλάσσιας Ζωής του Αιγαίου και συγκαταλέγεται στους επιστήμονες που πρωτοστατούν στις προσπάθειες διατήρησης των κοραλλιογενών οικοσυστημάτων στην Ανατολική Μεσόγειο.

Ινστιτούτο Θαλάσσιας Προστασίας «Αρχιπέλαγος»

Το Ινστιτούτο Θαλάσσιας Προστασίας «Αρχιπέλαγος» είναι ένας ελληνικός μη κερδοσκοπικός οργανισμός που δραστηριοποιείται στη Βορειοανατολική Μεσόγειο, με επίκεντρο κυρίως στα ελληνικά ύδατα. Αριθμώντας περισσότερα από 25 χρόνια επιτόπιας έρευνας και δράσεων διατήρησης, το Αρχιπέλαγος είναι αφοσιωμένο στη συστηματική προστασία της θαλάσσιας και νησιωτικής βιοποικιλότητας μέσω μακράς και ενεργής παρουσίας στο πεδίο. Η διεθνής, πολυεπιστημονική ομάδα του εργάζεται για την κατανόηση και την αντιμετώπιση των αυξανόμενων ανθρωπογενών απειλών για τη θαλάσσια ζωή. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω του συνδυασμού επιστημονικής

έρευνας — συχνά σε συνεργασία με διεθνή πανεπιστήμια — και συνεχούς δράσης σε τοπικό επίπεδο. Το Αρχιπέλαγος συνεργάζεται στενά με παράκτιες κοινότητες, ενδιαφερόμενους φορείς και υπεύθυνους λήψης αποφάσεων για την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και την προώθηση βιώσιμων, επιστημονικά τεκμηριωμένων λύσεων.

Με τη βοήθεια των πέντε ερευνητικών σκαφών του, οι δράσεις του ινστιτούτου εκτείνονται σε νησιά και παράκτιες περιοχές καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε επείγοντα ζητήματα, όπως η υπεραλίευση, η υποβάθμιση των οικοτόπων, τα μικροπλαστικά και η ρύπανση από πλαστικά, καθώς και στην προστασία σπάνιων ειδών όπως οι φάλαινες, τα δελφίνια, οι φώκιες και οι καρχαρίες. Οι προσπάθειες επικεντρώνονται επίσης στη διατήρηση βασικών οικοτόπων, όπως τα λιβάδια ποσειδωνίας και τα κοραλλιογενή οικοσυστήματα.

Μία από τις σημαντικότερες τρέχουσες δράσεις του Αρχιπελάγους είναι η λειτουργία του Καταφυγίου Θαλάσσιας Ζωής του Αιγαίου, ενός καινοτόμου κέντρου αποκατάστασης για θαλάσσια είδη. Μεταξύ άλλων, το Καταφύγιο φιλοδοξεί να αποτελέσει πρότυπο για την αποκατάσταση δελφινιών

που ζούσαν παλαιότερα σε αιχμαλωσία, προσφέροντας μια πρωτοποριακή εναλλακτική στην αιχμαλωσία. Μέσω της Διεθνούς Σχολής της Θάλασσας του Αρχιπελάγους, περισσότεροι από 27.000 νέοι επιστήμονες από 43 χώρες έχουν συμμετάσχει σε αυτές τις δράσεις. Πολλοί από αυτούς περνούν μήνες ή ακόμη και χρόνια στο Αιγαίο, αποκτώντας εμπειρία και συμβάλλοντας ουσιαστικά στο έργο του οργανισμού.

Πέρα από την επιτοπία δράση, το Αρχιπέλαγος συμβάλλει επίσης στη διαμόρφωση πολιτικών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, αναδεικνύοντας και αντιμετωπίζοντας καταστροφικές πρακτικές που απειλούν τα θαλάσσια οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΓΡΕΓΟΥ

Βιογραφικό

Η Κατερίνα Γρέγου είναι ιστορικός τέχνης, μουσειολόγος και επιμελήτρια εκθέσεων. Από το 2021 είναι καλλιτεχνική και γενική διευθύντρια του ΕΜΣΤ. Εδώ και περισσότερα από 25 χρόνια, η επιμελητική της πρακτική εστιάζει στη σχέση μεταξύ τέχνης, κοινωνίας και πολιτικής, με ιδιαίτερη έμφαση σε ζητήματα δημοκρατίας, δικαιωμάτων, οικονομίας, οικολογίας, κρίσης και γεωπολιτικών μεταλλάξεων.

Έχει επιμεληθεί πολυάριθμες διεθνείς εκθέσεις και μπιενάλε μεγάλης κλίμακας, όπως, μεταξύ άλλων, την 1η Διεθνή Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης της Ρίγας, την 5η Μπιενάλε Θεσσαλονίκης, τη Διεθνή Μπιενάλε του Γκέτεμποργκ, τη Manifesta 9 - The European Biennial of Contemporary Art και το 4ο Fotofestival Manheim Ludwigshafen Heidelberg. Έχει επίσης επιμεληθεί τρία εθνικά περίπτερα στην Μπιενάλε της Βενετίας: της Κροατίας, του Βελγίου και της Δανίας, καθώς και εκθέσεις για διάφορα μουσεία και οργανισμούς στην Ευρώπη. Το 2025 βραβεύτηκε με το Nancy Regan Prize του Culture Animals Foundation (για την έκθεση της *Why Look at Animals? Δικαιοσύνη για την μη-ανθρώπινη ζωή* στο ΕΜΣΤ).

ΙΟΛΗ ΤΖΑΝΕΤΑΚΗ

Βιογραφικό

Η Ιόλη Τζανετάκη είναι επιμελήτρια, διεπιστημονική ερευνήτρια και συγγραφέας. Από το 2021 είναι επιμελήτρια και σύμβουλος της καλλιτεχνικής διεύθυνσης στο ΕΜΣΤ | Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Αθήνα. Η έρευνα της επικεντρώνεται στη σχέση μεταξύ τέχνης, πολιτικής και κοινωνικών ζητημάτων, με ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα δημοκρατίας, πολιτικής οικονομίας, οικολογίας,

ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στον κοινωνικοπολιτικό αντίκτυπο της καλλιτεχνικής εργασίας. Έχει αναλάβει επιμελητικούς ρόλους σε διάφορους δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς, μεταξύ των οποίων η Διεθνής Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης της Ρίγας, η 58η Μπιενάλε της Βενετίας, το ifa – Institut für Auslandsbeziehungen (Γερμανία), οι Kommunale Galerien του Βερολίνου, το Ίδρυμα Schwarz (Γερμανία | Ελλάδα), οι Σκανδιναβικές Πρεσβείες στο Βερολίνο, το Goethe-Institut (Γερμανία), το Rolex Mentor and Protégé Arts Initiative, το Turf Projects (Ηνωμένο Βασίλειο) και το Goldsmiths, University of London (Ηνωμένο Βασίλειο).

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΟΥΜΑΛΕΥΡΗΣ

Βιογραφικό

Ο Δημήτρης Σουμαλεύρης είναι Δικηγόρος Αθηνών και τα τελευταία χρόνια έχει αναπτύξει πολυσχιδή επαγγελματική ενασχόληση, μεταξύ άλλων, αναφορικά με τις πτυχές, τις προκλήσεις και τα αποτελέσματα της αντιμετώπισης των ζώων από την Ελληνική και Ευρωπαϊκή έννομη τάξη υπό το πρίσμα της διασφάλισης της ευζωίας τους και της προστασίας των δικαιωμάτων τους.

Διατηρεί σταθερή συνεργασία με τη φιλοζωική οργάνωση A Promise

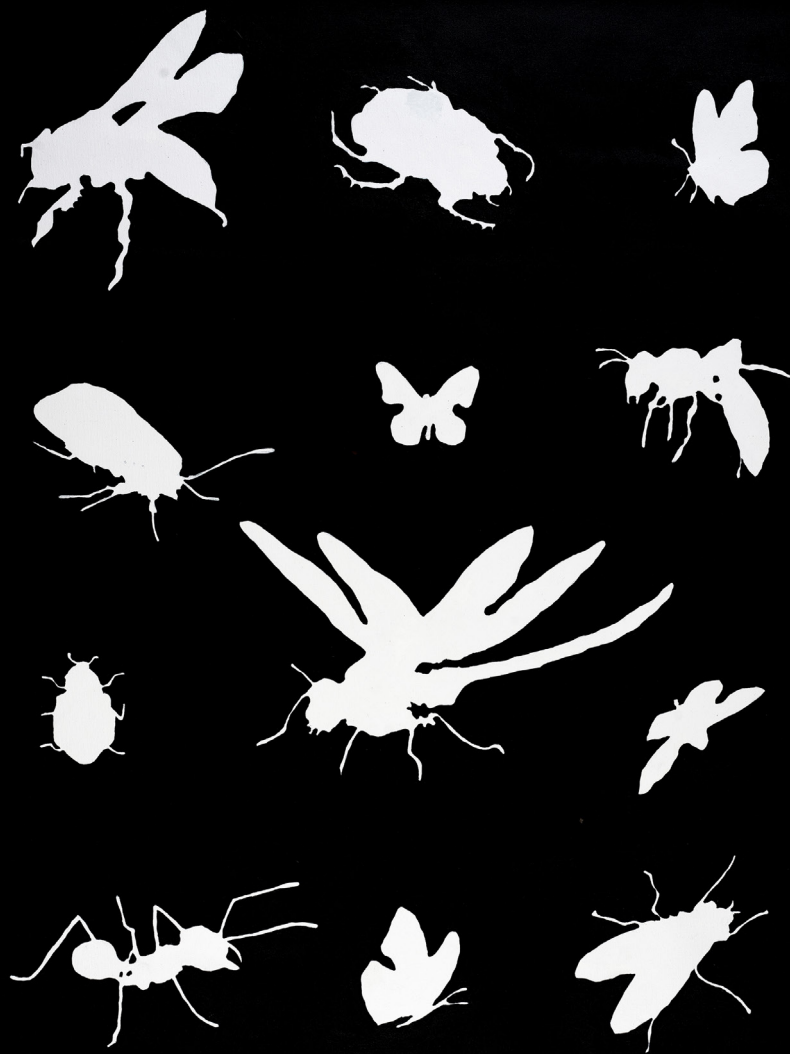
το Animals, την οποία υποστηρίζει σε περιπτώσεις αναφοράς στις αρμόδιες αρχές περιστατικών παραβίασης της υφιστάμενης νομοθεσίας και ποινικής διερεύνησης περιστατικών κακοποίησης, όπως επίσης και στη σύνταξη και επιμέλεια νομοθετικών προτάσεων και παρεμβάσεων με στόχο την αναθεώρηση του κείμενου θεσμικού πλαισίου προστασίας των ζώων.

Υποστηρίζει ότι η ευαισθητοποίηση του κοινού για τις απτές επιπτώσεις της τρέχουσας άκρατης τάσης επιβολής του ανθρώπου επί οτιδήποτε μη ανθρώπινου, μπορεί να οδηγήσει στη βελτίωση των συνθηκών για το σύνολο των ζώων.

A Promise to Animals

Η A Promise to Animals (APA) είναι μια μη κερδοσκοπική οργάνωση που εργάζεται για την αναγνώριση και προάσπιση των δικαιωμάτων των ζώων, με ιδιαίτερη έμφαση στα παραγωγικά και τα ζώα εργασίας, τα οποία παραμένουν συχνά αόρατα στη δημόσια συζήτηση. Μέσα από εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες, εκδηλώσεις, καμπάνιες ενημέρωσης και συμμετοχή στον δημόσιο διάλογο, επιδιώκει να αναδείξει τη συστηματική εκμετάλλευση των ζώων και να ενισχύσει την κατανόηση

των ηθικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών διαστάσεων που τη συνοδεύουν. Το όραμά της βασίζεται στην καλλιέργεια μιας κουλτούρας σεβασμού απέναντι σε όλα τα έμβια όντα και στην προώθηση συλλογικών αλλαγών στη στάση και στη συμπεριφορά μας απέναντι στα ζώα, συμπεριλαμβανομένης της μετάβασης σε έναν φυτικό τρόπο ζωής, ως μια συνεπή επιλογή που μειώνει τη βία και την εκμετάλλευση εις βάρος τους.

WE ARE THE 99%

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΣΑΒΒΑΤΟ 28/3

12:00 Εισαγωγική ομιλία Κατερίνα Γρέγου 20'
12:20 Εναρκτήρια τοποθέτηση Terike Haaroja 10'

1ο Πάνελ: Καθιστώντας ορατό το αόρατο 80'

12:30 Συμμετοχή μέσω βίντεο Jo-Anne McArthur 15'
12:45 Διάλεξη Richard Twine 35'
13:20 Συζήτηση / Συντονισμός: Gizem Haspolat 20'
13:40 Συμμετοχή μέσω βίντεο Shay Salehi 10'

14:00 Διάλειμμα [Προβολή έργου *Scar Tissue*, 2024 της Shay Salehi] 45'

2ο Πάνελ: Ζωική νομολογία και διαειδική διακυβέρνηση 90'

14:45 Διάλεξη Charlotte Blattner 35'
15:20 Συζήτηση / Συντονισμός: Pablo P. Castello 20'
15:40 Ζωντανή παρέμβαση Tiziana Pers 10'

15:50 Διάλειμμα 45' [Προβολή έργου *Untitled (Alive)* των Gustafsson & Haaroja]

3ο Πάνελ: Η ηθική μας ευθύνη 80'

16:40 Συμμετοχή μέσω βίντεο Syl Ko 15'
16:55 Κεντρική ομιλία Rimona Afana 35'
17:30 Συζήτηση / Συντονισμός: Federica Timeto 20'
17:50 Καλλιτεχνική παρέμβαση Dominique Knowles 12'

18:00 Λήξη

ΚΥΡΙΑΚΗ 29/3

Παράλληλο πρόγραμμα

12:30-14:30 Κλειστό εργαστήριο (Workshop) με τη Rimona Afana

15:00 Παρουσίαση βιβλίου *Coralographies*, David Brooks & Αναστασία Μήλιου 30'
15:30 Παρουσίαση βιβλίου *Με το βλέμμα στα ζώα: Μία εγκυκλοπαίδεια για την κατανόηση της μη-ανθρώπινης ζωής*, Κατερίνα Γρέγου και Ιόλη Τζανετάκη, επιμελήτριες τόμου 10'
15:40 Παρουσίαση ΜΚΟ *A Promise to Animals* 30'

4ο Πάνελ: Ζώα και πολιτική: Συν-αντίσταση 100'

16:30 Χαιρετισμός Κατερίνα Γρέγου 10'
16:40 Συμμετοχή μέσω βίντεο Dinesh Wadiwel 15'
16:55 Διάλεξη Terike Haaroja 35'
17:30 Στρογγυλή Τράπεζα 60'

Συμμετέχοντες:

Rimona Afana
Richard Twine
Charlotte Blattner
Federica Timeto
Gizem Haspolat
Tiziana Pers
Pablo P. Castello
Συντονισμός: Terike Haaroja

18:30 Λήξη

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Καλλιτεχνική Διεύθυνση: Κατερίνα Γρέγου

Διοικητική–Οικονομική Διεύθυνση: Αθηνά Ιωάννου

Επιμέλεια: Terike Haaroja

Συντονισμός: Κατερίνα Γρέγου και Ιόλη Τζανετάκη

Παραγωγή: Αναστασία Τσοπελάκη

Μετάφραση–Επιμέλεια Κειμένων: Μαρία Σκαμάγκα

Επικοινωνία: Μαριγώ Σιάκκα (ΕΜΣΤ)

Σύμβουλος Επικοινωνίας (Ελλάδα): Μαρία Τσολάκη

Διεθνής Τύπος & Δημόσιες Σχέσεις: Pickles (Amanda Kelly, Vanessa Saraceno)

Social Media: Σέργιος Ζαλμάς

Διοικητική & Οικονομική Υποστήριξη, Φιλοξενία: Βίκυ Τριανταφυλλίδου

Βοηθός Διοικητική–Οικονομική Διεύθυνση: Σοφία Παπαγεωργίου

Οπτικοακουστική υποστήριξη: Phantom Power

Γραφιστικές Εφαρμογές: Κωνσταντίνος Λαγός